

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет української філології

Кафедра практичного мовознавства

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Ступінь вищої освіти: Магістр

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітньо-професійна програма: «Середня освіта (Українська мова і література). Літературне редагування»

Розробники програми:

Авраменко Валентина Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичного мовознавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Савчук Наталія Михайлівна, кандидат філологічних наук, доцент, кафедри практичного мовознавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Коломієць Інна Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Березовська Ганна Григорівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наскрізна програма практики розглянута і схвалена на засіданні кафедри практичного мовознавства

Протокол № 12 від «28» квітня 2022 року

Наскрізна програма обговорена та рекомендована до затвердження на засіданні науково-методичної комісії факультету української філології

Протокол № 6 від «9» червня 2022 року

Наскрізна програма практики затверджена на засіданні навчально-методичної ради університету

Протокол № 5 від «22» червня 2022 року

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце практик у професійній підготовці здобувача вищої освіти.

Практика здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спрямована на підготовку вчителя до професійної діяльності в закладах профільної середньої освіти. Виробнича (педагогічна) практика дає можливість здобувачам освіти закріпити і поглибити теоретичні знання, набуті під час навчання, виробити професійні вміння і навички, розвинути педагогічне мислення і творчі здібності, інтенсифікувати процес формування професійно-особистісних якостей. Такий вид практики сприяє активному формуванню професійної спрямованості мислення і діяльності майбутніх учителів, розвитку поваги і любові до педагогічної професії та здобувачів освіти.

Наскрізна програма практики розроблена згідно з Законом України «Про освіту» від 28 вересня 2017 р., «Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (наказ МОН України № 93 від 8 квітня 1993 р.), «Положенням про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (протокол № 11 засідання вченої ради від 9 лютого 2021 р.), «Положенням про організацію практики в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (денна та заочна форми навчання)», протокол № 10 засідання вченої ради від 26 січня 2021 р.

Програма практики укладена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література. Літературне редагування)» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка з предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

1.2. Мета практики полягає в підготовці здобувачів вищої освіти до виконання трудових функцій учителя української мови, української літератури, зарубіжної літератури, літературного редактора в закладах профільної середньої освіти, у формуванні загальних компетентностей, професійних умінь і навичок під час застосування сучасних знань у галузі середньої освіти, інноваційних педагогічних технологій та інформаційних засобів навчання, у вихованні особистості майбутнього вчителя.

1.3. Завдання практичної підготовки:

- формувати здатність вирішувати виробничі завдання, приймати самостійні рішення в сучасних умовах освітнього процесу;
- упроваджувати в педагогічну діяльність новітні технології навчання, розвитку і виховання здобувачів освіти, результати наукових досліджень;
- набуті вміння співпрацювати з трудовим, учнівським та батьківським колективами закладу освіти;

- закріпити, поглибити і збагатити психолого-педагогічні та спеціальні знання зі шкільних предметів, використовувати їх при розв'язанні конкретних педагогічних завдань;
- формувати вміння планувати та організовувати процес навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти, оцінювати та аналізувати результати їхнього навчання;
- формувати психологічну готовність до роботи в закладах профільної середньої освіти;
- виховувати у здобувачів-практикантів стійкий інтерес до професії вчителя, розвивати й закріплювати потребу в педагогічній самоосвіті, творчий підхід до педагогічної діяльності;
- формувати здатність оцінювати сучасний стан профільної середньої освіти на етапі реалізації основних завдань концепції нової української школи, вивчати і застосовувати передовий педагогічний досвід.

1.4. Компетентності здобувачів вищої освіти

Практична підготовка здобувачів вищої освіти спрямована на формування загальних і фахових компетентностей.

Виробнича (педагогічна) практика

ЗК 1. Здатність до відповідальної діяльності у професійній сфері, що ґрунтується на засадах усвідомлення гуманістичних та громадянських цінностей; вільно реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати принципи побудови громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК 2. Здатність до командної співпраці, толерантної й безконфліктної комунікації з різноманітною аудиторією, дотримуватися морально-етичних принципів спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК 3. Здатність поважати та цінувати українську національну культуру; усвідомлення провідної ролі мови як чинника національної ідентифікації поряд з усвідомленням необхідності поважати розмаїття та мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК 4. Здатність ухвалювати ефективні рішення та брати за них відповідальність, виявляти ініціативу й наполегливість у досягненні професійних цілей, мотивувати людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність). Готовність до творчого пошуку, творчої самореалізації, креативності, прагнення розвивати і збагачувати професійні якості і здібності відповідно до нових суспільних реалій і потреб.

ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей (креативність), аналізу накопиченого досвіду, самореалізації, виявлення ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).

ФК 2. Здатність вільно володіти і спілкуватися державною мовою, забезпечувати викладання здобувачам освіти державною мовою, демонструвати власну сформовану мовну й мовленнєву компетенції.

ФК 6. Здатність до ефективної й компетентної участі в різних формах навчально-педагогічної діяльності (батьківські збори, педради, методичні об'єднання філологів чи класних керівників) і наукової комунікації.

ФК 7. Готовність до організації і провадження освітнього процесу як педагогічної взаємодії, спрямованої на розвиток особистості учня, демонстрування власних педагогічних здібностей у типових і нових освітніх реаліях, в організації учнів для ефективного навчання.

Виробнича (редакторсько-видавнича) практика

ЗК 1. Здатність до відповідальної діяльності у професійній сфері, що ґрунтується на засадах усвідомлення гуманістичних та громадянських цінностей; вільно реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати принципи побудови громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК 2. Здатність до командної співпраці, толерантної й безконфліктної комунікації з різноманітною аудиторією, дотримуватися морально-етичних принципів спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК 3. Здатність поважати та цінувати українську національну культуру; усвідомлення провідної ролі мови як чинника національної ідентифікації поряд з усвідомленням необхідності поважати розмаїття та мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК 4. Здатність ухвалювати ефективні рішення та брати за них відповідальність, виявляти ініціативу й наполегливість у досягненні професійних цілей, мотивувати людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність). Готовність до творчого пошуку, творчої самореалізації, креативності, прагнення розвивати і збагачувати професійні якості і здібності відповідно до нових суспільних реалій і потреб.

ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей (креативність), аналізу накопиченого досвіду, самореалізації, виявлення ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).

ФК 8. Здатність аналізувати, оцінювати, редагувати, готувати до друку авторські матеріали; виконувати всі фахові виробничі та творчі операції у редакції ЗМІ чи видавництві.

ФК 9. Уміння створювати оригінал-макети друкованих та електронних видань, складати редакторський паспорт рукопису, давати вказівки і пояснення технічному редакторові, коректору.

ФК 10. Здатність здійснювати управління редакційним колективом, структурним підрозділом редакції на засадах ппрофесійної вимогливості, доброзичливості, професіоналізму.

ФК 11. Уміння орієнтуватися в тенденціях сучасних медій; збирати, опрацювати й оприлюднювати масову інформацію; створювати журналістські тексти відповідно до професійних вимог та потреб суспільства.

II. Види та терміни проходження практик

Назва практики	Кількість кредитів / годин	Курс	Семестр	Тривалість тижнів
Виробнича (педагогічна) з основної предметної спеціальності	6/180	I	I	4
Виробнича (редакторсько-видавнича) практика	6/180	I	II	4

III. Бази проведення практик

Базами проведення виробничої (педагогічної) практики є заклади освіти, які надають повну загальну середню освіту (академічні ліцеї, професійні ліцеї і коледжі); редакторсько-видавничої – видавництва/видавничі організації, інформаційні центри, інформаційні агенції, редакції ЗМІ та інші установи медіа та видавничої галузі, де здобувачі можуть отримати навички професійної діяльності.

Здобувачі вищої освіти проходять практичне навчання на базах практик, із якими попередньо укладено договори про проведення практики. Здобувач має право самостійно обирати для себе місце проходження практичного навчання за умови наявності клопотання від бази практики та дотримання нею відповідних вимог до матеріально-технічного і кадрового забезпечення.

IV. Організація практики

Виробничі практики магістрів проходять у три етапи: підготовчий, основний і завершальний.

Підготовчий етап до проходження педагогічної практики передбачає участь здобувачів вищої освіти в настановчій конференції, прослуховування ними лекції-інструктажу з техніки безпеки, ознайомлення магістрантів із програмою практики, знайомство з базами практики.

На **основному етапі** здобувачі освіти виконують усі завдання, передбачені програмою практики.

На **завершальному етапі** практики магістрант готує звітні матеріали з педагогічної практики, подає звітну документацію керівникам практики

для перевірки та оцінювання, бере участь у підсумкових заходах із педагогічної практики.

V. Підведення підсумків практики

Форма проведення підсумків практики – звітна конференція.

Оцінка результатів практичного навчання здобувача-практиканта залежить від особливостей його діяльності впродовж усього терміну практики та виявляє його рівень сформованості основних компетентностей, ступінь оволодіння педагогічною і методичною майстерністю в роботі, під час проведення уроків, позакласних заходів, спостереження, тестування, бесід тощо.

В оцінюванні результатів практичного навчання здобувача враховують якість виконання програми практики та реалізації поставлених завдань, активність, відповідальність та творчий підхід практиканта, якісну характеристику продуктивної діяльності, якість підсумкової документації та подання її у встановлені терміни.

Видом підсумкового контролю з виробничих практик є екзамен. Оцінку за практику фіксують у заліковій книжці здобувача.

VI. Зміст практик за видами

6.1. Виробнича (педагогічна) практика

6.1.1. Мета практики – підготовка магістрів до виконання функцій учителя української мови, української та зарубіжної літератур в освітніх закладах, які надають повну загальну середню освіту.

6.1.2. Завдання практики:

1. Поглибити і закріпити теоретичні знання, одержані здобувачем під час занять в університеті.

2. Удосконалювати педагогічні вміння, закріпити практичні навички у складанні тематичних планів, розробці конспектів уроків різних типів, позакласних заходів.

3. Виробляти вміння і навички у відборі форм і видів роботи, які активізують пізнавальну діяльність учнів.

4. Вивчати, узагальнювати і застосовувати педагогічний досвід освітньої діяльності вчителів-словесників.

5. Розвивати і закріплювати інтерес до педагогічної праці, стимулювати прагнення удосконалювати свої педагогічні здібності з метою підготовки до творчого розв'язання завдань виховання гармонійно розвиненої особистості.

6.1.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти:

1. Ознайомлення з освітнім процесом закладу освіти, знайомство з його учасниками.

Бесіда з директором школи, його заступниками. Ознайомлення з класом, за яким закріплений здобувач, з його складом, успішністю, дисципліною. Ознайомлення з оформленням, обладнанням кабінетів.

Вивчення шкільної документації. Відвідування уроків і позакласних заходів у своєму класі, нарад учителів (педрад, методоб'єднань), батьківських зборів. Складання розгорнутої психолого-педагогічної характеристики учня з рекомендаціями для подальшого розвитку і удосконалення якостей особистості учня.

2. Навчальна і позакласна робота з предмета.

Розробка плану й розкладу уроків на період практики. Вивчення навчальної, наукової та методичної літератури до кожного уроку, добір дидактичних матеріалів, виготовлення наочності, використання ІТ, написання конспектів уроків, затвердження їх у методиста. Проведення уроків. Присутність на уроках у інших студентів-практикантів, ведення записів занять, участь в їх обговоренні. Проведення консультацій, додаткових занять із учнями.

3. Виховна робота зі здобувачами освіти.

Проведення окремих видів і форм виховної роботи з учнями: етичних бесід, виховних годин, усних журналів, КВК, ранків; різноманітних видів суспільно корисної праці, спортивних ігор, змагань. Написання та затвердження у класного керівника та методиста конспекту залікового заходу. Присутність на залікових заходах інших студентів, участь в аналізі їх проведення. Робота з батьками.

4. Участь у методичній роботі.

Участь в консультаціях, проведення досліджень за темами індивідуальних завдань, участь у проведенні конференції за результатами педпрактики на факультеті. Підготовка звіту про педпрактику на підсумковій конференції.

6.1.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти.

За період практики здобувачі вищої освіти готують різні види планування й робочої документації, зокрема:

1. Календарне планування уроків української мови, української та зарубіжної літератур.

2. Плани-конспекти всіх залікових уроків, передбачених програмою практики (по 3 уроки з кожного предмета).

3. Наочність, роздавальний матеріал до залікових уроків, презентації до уроків.

4. Розробка 1 виховного заходу.

5. Психолого-педагогічна характеристика класу, у якому працював здобувач під час практики.

Матеріали практики здобувачі подають на перевірку груповому керівнику в окремій теці.

Звітна документація практики – індивідуальний звіт студента про виконання програми практики та характеристика практиканта, підписана учителями-предметниками та директором закладу освіти.

6.1.5. Норми/Критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики.

Критерії оцінювання роботи здобувачів під час проходження практики визначено в робочій програмі практики. Підсумки практики підводять керівники практики від кафедр на підставі оцінювання роботи здобувачів на базах практик, оформлення звітної документації та захисту звітів.

Аналіз результатів практики проводиться за такими критеріями:

- обсяг виконаної роботи;
- якість аналітичного звіту, висновків і пропозицій;
- виконання роботи у встановлені терміни;
- самостійність, ініціативність, творчий підхід до роботи;
- своєчасність і якість подання звітної документації.

6.2. Виробнича (редакторсько-видавнича) практика

6.2.1. Мета практики – закріплення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання, формування професійного вміння приймати самостійні рішення в певних виробничих умовах, оволодіння сучасними методами, формами організації, знаряддям праці в галузі майбутньої спеціальності.

6.2.2. Завдання практики:

1. Формування фахових компетентностей у процесі створення друкованого видавничого продукту (пресове видання, книжкове видання).
2. Формувати та створювати інформаційний контент.
3. Застосовувати алгоритм редакційної підготовки видавничого продукту (друкованого, теле- та радіопродукту).
4. Розміщувати оперативну інформацію про свій медіапродукт на доступних інтернет-платформах.
5. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.
6. Демонструвати здатність контролювати якість поліграфічного виконання видавничого продукту.
7. Застосовувати основний алгоритм менеджерської діяльності (планування, організація, мотивація, контроль).
8. Демонструвати здатність контролювати якість текстового та мультимедійного контенту. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або колегами.

6.2.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти.

1. Ознайомлення та аналіз ситуації у медійній компанії.
2. Вивчення внутрішньої структури видавництва (медійної організації), сфери компетенцій основних структурних підрозділів.

3. Проведення аналітичної роботи у видавничій (медійній) організації. Формулювання проблем видавничої організації. Залучення у редакційно-видавничий процес, виконання функціональних обов'язків працівників видавництва.

4. Виконання завдань для редакційної підготовки видавничого продукту, залучення до процесу створення видавничого чи медійного продукту, просування створеного інформаційного продукту.

5. Оцінити ефективність редакційно-видавничого процесу у видавництві (медійній організації), алгоритму управлінської діяльності.

6. Створити рекомендації для вдосконалення виробничих та бізнес-процесів на базі практики.

6.2.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти.

1. Щоденник виробничої (редакторської) практики, який відображає роботу студента за весь період практики та містить такі розділи:

- відомості про заклад, у якому проходить практика;
- індивідуальний план роботи студента-практиканта.

2. Відгук керівника від бази практики (із рекомендованою оцінкою та печаткою закладу освіти).

3. Звіт-самоаналіз студента-практиканта, підписаний студентом.

Додатки до звіту (у разі необхідності): копії матеріалів, із якими працював практикант.

4. Виступ на підсумковій конференції з практики.

6.2.5. Норми/Критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики.

№ з/п	Вид роботи	Макс. к-сть балів
1.	Щоденник практики	20
2.	Характеристика практиканта від керівника з бази практики	20
3.	Письмовий звіт про практику	20
4.	Захист практики	40
	Всього	100

Загальна сума балів за проходження виробничої практики становить 100 балів.

Шкала оцінювання

За шкалою ECTS	За національною шкалою		Кількість балів
	прописом	цифрою	
A	Відмінно	5	90–100
B	Дуже добре	4	82–89

C	Добре	4	75–81
D	Посередньо	3	69–74
E	Задовільно	3	60–68
FX	Незадовільно	2	35–59
F	Незадовільно	2	1–34

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час практики

90–100 балів / А («відмінно») – здобувач виконав програму практики на високому рівні; проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, уміло застосовував у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користувався повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; у визначений термін подав звітну документацію, оформлену на високому рівні.

82–89 балів / В («дуже добре») – здобувач виконав програму практики на достатньому рівні; у роботі практиканта були незначні помилки, але він виправляв їх самостійно; не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відгукувалися в колективі, у якому він перебував на період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75–81 балів / С («добре») – робота за програмою практики виконана на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, отримав добрі відгуки колективу бази практики, методистів, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою групового керівника практики.

69–74 балів / D («посередньо») – робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики містила позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60–68 балів / E («задовільно») – робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з погляду керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35–59 балів / FX («незадовільно») – відсутня систематичність у роботі практиканта, програму з практики виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань; отримав негативний відгук про роботу чи

незадовільну оцінку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку; подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

0–34 балів / F («незадовільно») – практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку за практику.

Гарант освітньої програми _____ Валентина АВРАМЕНКО